

severitate debita puniremus. Coacti ergo a jure processimus contra illos excommunicantes Parentium tunc eorum Potestatem, & Consilium, necnon omnes, qui eundem Parentium pro Potestate tenerent, & Civitatem Lucanam Ecclesiastico interdicto supponentes. Ipsi tandem tamquam de sua salute, ac honore solliciti attendentes auditum non fuisse a seculo de Lucanis, quod Ecclesiasticam libertatem deprimerent, quam velut devotionis filii præ cæteris circumpositis Populis extulerant, & servarant, ad cor recedendo ab immutante illud malitia redeuntes, & sano usi consilio recurrere ad misericordiam remedium decreverunt. Ad eam igitur de tribulatione clamantes, ut eos eriperet de suis necessitatibus, in quas ipsos suggestio maligna induxerat, postularunt, obtinendo dumtaxat ipsis, quod eis ad percutientem se redire liceat, & a vulneratore sui opem vulneris implorare. Illa itaque pro Lucanis proponente præfatis, quod cum geramus illius vices in terris, qui præfert Sacrificio pietatem, & cum irascitur non obliviscitur misereri, non poteramus penitentibus veniam denegare, converti nunc ad illos cogimur se ad nos humiliter convertentes, & eis ad nos redeuntibus pietatis gremium aperire. Cum igitur sicut tu Frater Episcopo, ac Clerus Lucanus vestris nobis litteris intimatis eisdem Lucanis beneplacitis, & mandatis nostris expositis, dilectus filius nobilis Vir Prudentius Potestas eorum, qui de sinceritate devotionis, & fidei a te Episcopo, ac Clero prædicto, unde gaudemus, plurimum commendatur, & nonnulli ex ipsis de stando mandatis nostris præsterint juramentum, discretionem vestram per Apostolica scripta mandamus, quatenus a residuis omnibus simili juramento recepto eis, qui excommunicatione tenentur absolutionis beneficium impendatis, & relaxetis sententiam interdicti. Quia vero dignum est ut eidem Lucani ad exaltationem, & conservationem Ecclesiasticæ libertatis intendant, quam deprimeri nitebantur, volumus & mandamus, quod absolutis Excommunicatis, & interdicti sententia relaxata sub debito juramenti ex parte nostra, salvis aliis mandatis nostris injungatis eisdem, ut statuta omnia, & consuetudines, quæ sunt contra Ecclesiasticam libertatem, & quibus Canonicis, & Imperialibus Sanctionibus derogatur, penitus revocent, & eis de cætero non utantur, latis post Clericorum exitum contra ipsos, & eorum Ecclesias sententiam irritatis, revocatis, possessionum, & aliorum bonorum ecclesiasticorum assignationibus, & cassatis, confectis contra Clericos exilii sui tempore Instrumentis, Castra, Villas, Loca, Possessiones, ac cætera bona, & jura Ecclesiastica ab omni datione, turpi onere publica functione violenta, exactione, angaria, & perangaria secundum legalia, & Imperialia statuta libera perpetuo conservabunt. Non invadent Bona Ecclesiastica, sed potius pro posse suo eorum Invasoribus se opponent libertatis Ecclesiasticæ tam Apostolicæ, quam Imperialia Privilegia inviolabiliter servaturi. Potestati quoque, ac Consilio supra dicto sub debito juramento mandatis, quod & ipsi prædicta observent, & faciant inviolabiliter observari, ac scribi in Constitutionibus Civitatis nullo unquam tempore removen-

Respicunt & veniam petunt.

Commissio de eis absolvendis.

Conditiones ab eisdem præstante.

da, & Successores ipsorum ad eorum observantiam, & ad faciendum ea observari similiter teneantur. Ablata Ecclesiis, & Personis Ecclesiasticis prædicti Potestas, & Populus restituant, & restitui faciant universa, neque propter hoc alicui earumdem Ecclesiarum, & Personarum gravamen aliquod inferent, vel inferri permittent, seu diminuent aut subtrahent Jura Ecclesiastica, sive diminui, vel subtrahi patientur. Licet autem per alias litteras transmissas tibi Episcopo mandaverimus, ut ii, qui auctoritate nostra sunt excommunicationis vinculo innodati ad nostram mitterentur præsentiam, absolvendi. Attendentes tamen, quod memorati Lucani semper in devotione Sedis Apostolicæ perstitissent, quamquam nuper ipsos ab ea seducendo subduxerit Inimicus, ac volentes mitius agere cum eisdem ipsis gratiam faciendo; volumus, & mandamus, ut tantummodo violatores Sacrorum Locorum, & Altaris præcipue Sanctæ Crucis, ac eorum Consilarii, necnon spoliatores Clericorum, ac illi etiam qui tempore Parentii Officiales erant, cum spoliaverint, nec custodierint Ecclesias, ad nostram præsentiam cum vestris litteris Personarum, & viarum securitate habita transmittantur. Præterea cum super satisfactione damnorum faciendâ nobili Viro G... Lucano Civi speciales vobis litteras destinemus, nos, qui tenemur ejus exemplo, qui est pacis amator, & auctor pacis consilia cogitare volentes, ut habitæ inter eumdem nobilem, ac quosdam alios Concives suos inimicitia, quæ crevisse hujus discordiæ occasione dicuntur, ex hujusmodi satisfactione sedentur, nolumus vos in satisfactionis facto procedere, nisi prius nobilis ipse cum eisdem suis Concivibus ad firmam pacis redierit unitatem, dum tamen de illatis injuriis ei congruam satisfactionem impendant: super aliis vero, quæ contingunt negotiorum memoratorum inspectis ejusdem circumstantiis diligenter agatis, prout secundum Deum animarum tam Cleri, quam Laicorum Civitatis prædictæ saluti videritis expedire.

Datum Laterani nonis Novembris, Pontificatus nostri anno septimo.

LXII.

Commissio Inquisitionis super Vita, & Miraculis Beati Willhelmi Archiepiscopi Eboracensis.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Episcopo Elyen, & dilectis filiis de Fontibus, & de Riavalle Abbatibus Cisterciensis Ordinis Eboracen. Diocesis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Divinæ dispensatio pietatis, quæ nunc terribilium suorum virtutes ostendens, quasi quibusdam minis, & increpationibus ad poenitentiam conterit peccatores, nunc autem suæ suavitatis abundantiam exhibens tamquam blanditiis, & promissis quoslibet ad Christi allicit charitatem, quæ totis est affectibus a cunctis fidelibus veneranda. Nuper namque

Nonnulli excommunicati Romam trahi mittendi.

Dat. die 5. Novem. 1222. Pont. An. VII.

Ibidem.

Exordium.

in pluribus locis Dominus terram tangens, & faciens eam tremere multos conterruit ad salutem, & in diversis partibus nova miracula suscitans, multis salutis gaudia cœlitus irroravit. Ut enim fidem Ecclesiæ suæ roboraret, & confirmet, spem erigat & exalter, charitatem continet & accendat, ut confutet pravitatem hæreticam, perfidos ad viam advocet veritatis, & ad poenitentiam revocet peccatores, mirificat Sanctos suos, qui legitime certantes in hac Ecclesia militanti ad cœlestem patriam pervenerunt, ubi animabus glorificatis feliciter stiam primam adepti, confidentes in illum intelligunt veritatem, & fideles in dilectione acquiescunt eidem secundam stiam feliciter adepturi, quando feliciter incinerata nunc Corpora glorificanda resurgunt fulgida, agilia, subtilia, & impassibilia perpetuo cum Domino regnatura. In cuius rei evidentiissimum, & infallibile argumentum gloriosus Dominus, quorum animas jam glorificavit in Cœlo, nonnunquam Corpora in terra clarificat faciens ea, quasi participantia divina gloriæ, divinis miraculis corruscant, quibus ad venerationem eis debitam exhibendam, eorumque imploranda suffragia, merito invitetur. Unde gaudemus in Domino, & in eius laudibus delectamur, quod sicut Venerabilis frater Archiepiscopus, & dilecti filii Decanus, & Capitulum Eboracen., nec non quampures Ecclesiarum Prælati de partibus illis suis Nobis litteris intimarunt, felicitis recordationis Willhelmus quondam Eboracen. Archiepiscopus tanta vivens fultit gratia meritorum quod post felicem ejus obitum ad ostendam ipsius gloriam Sanctitatis Dominus ad Sepulchrum ejus multa, & magna miracula operatur Verum licet opportune importune nobis totis affectibus supplicariot, ut cum lucerna non sit ponenda sub modio, sed super Candelabrum statuenda; eum, quem Dominus honorat in Ecclesia triumphanti, nos in militanti Ecclesia Sanctorum, cathalogo ascribere deberemus; Nos tamen provide attendentes, quod in tam sancto negotio non est, nisi cum maturitate plurima procedendum, ad majorem evidentiam veritatis discretionem vestram, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus habentes præ oculis solum, Deum, qui non indiget mendaciis alicujus, tam de vita, quam de miraculis Sancti prædicti perquirentes sollicite veritatem, quæ inveneritis per vestras nobis litteras intimetis, ut ex vestra relatione sufficienter instructi procedamus exinde, prout secundum Deum viderimus procedendum. Quod si non omnes iis exequendis poteritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur.

Miracula ad Sepulchrum B. Willhelmi patrata.

Inquisitio de his faciendâ demandatur.

Datum die 5. Aprilis 1223. Pont. An. VII.

Bull. Rom. Tom. III.

Insularum Rex cum omnibus rebus, & bonis suis recipitur sub protectione Sedis Apostolicæ cum annua responsione duodecim Marcharum Sterlingorum.

Ex Regest. Vaticano.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Reginaldo Regi Insularum Illustri salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Promptæ fidei, & pronæ devotionis affectus, quem erga Romanam Ecclesiam studeas in effectu laudabiliter exhibere, digne mereatur, ut Personam tuam sincera benevolentia complectentes, te speciali Sedis Apostolicæ gratia prosequamur, tuis supplicationibus favorabiliter annuendo. Sicut enim transmissa nobis tua litteræ protestantur, bonorum, quæ sunt in Ecclesia Romana particeps esse cupiens, ad exhortationem Venerabilis fratris nostri Nortwicensis Episcopi tunc electi, & Apostolicæ Sedis Legati, ei Ecclesiæ Romanæ nomine, ac nostro Insulam de Man, quæ ad te jure hereditario pertinebat, nullumque de ipsa servitium facere tenebaris, donasti liberaliter, & irrevocabiliter tradidisti, recipiens eandem Insulam ab Ecclesia Romana in feudum, & pro ea nobis fidelitatis, & homagii exhibens juramentum. Ad recognitionem quoque Domini Ecclesiæ Romanæ, tu & hæredes tui annuatim duodecim Marcas Sterlingorum in Anglia apud Monasterium de Furnis in Festo Purificationis Beate Virginis persolveris. Quæ omnia jurasti te fideliter servaturum. Nos igitur habentes hæc rata, & gratia tuis supplicationibus inclinati Personam & Terram tuam cum omnibus, quæ in presentiarum rationabiliter possides, aut in futurum iustis modis præstante Domino poteris adipisci sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & presentis scripti patrocinio communimus.

Rex Insularum sua donat Romanam Ecclesiam, cui jurat homagium, & annuum censum.

Eum recipit Pontifex sub sua protectione.

Clausula.

Dat. die 23. Maji 1223. Pontific. Anno VII.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani decimo Kalendas Junii Pontificatus Nostri Anno Septimo.

LXIV.

Concessio decem, & septem Librarum usualis monete Hospitali Sancti Spiritus in Saxia de Urbe pro Pauperum alimonia, ac Instituto Processionis Sanctissimi Salvatoris in die Stationis ejusdem Ecclesiæ cum Indulgentiarum clarigatione.

Ibidem.

Vide in Innocentio III.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Rectori, & Fratribus Hospitalis Sancti Spiritus in Saxia salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Ad commemorandas Nuptias salutaris, quæ in conversione Peccatoris moraliter celebrantur inter spiritum Hominis, & gra-

Exordium.

Indicito Stationis ad S. Spiritum in Saxia.

Encomium Hospitalis.

Indicito quoquo solemniter Processio.

Concessio in facta ab Honorio Papa.

De observantia hujus Statuti.

& gratiam Conditoris, ex quibus affectus, & actiones tamquam filii, ac filiae generantur: Dominica prima post octavam Epiphaniae, quando illud legitur Evangelium, quod Jesus cum Discipulis suis in Chana Galileae, ubi Mater ipsius erat, invitatus ad Nuptias aquam convertit in vinum, solemnem apud Hospitali vestrum institutum Stationem, in quo vos ex Institutione nostra divino estis obsequio mancipati, ea potissimum ratione, quod in illis Nuptiis sex Hydriae secundum purificationem Judaeorum fuisse narrantur. Et quidem in hoc Hospitali tamquam in Chana Galileae, loco videlicet ubi zelus est transigrandi de vitis ad virtutes, posita sunt sex Hydriae, id est sex opera misericordiae instituta, quae sunt pascere esurientem, portare sitientem, colligere hospitem, vestire nudum, visitare infirmum, & incarceratum adire. Ad purificationem utique Judaeorum, ut per illa videlicet consentes a vitis expiantur. Ista vero sex Hydriae usque ad summum implentur, quando illa sex opera misericordiae ad perfectum usque geruntur, & ex aqua fit vinum, cum ex merito eleemosynae jus accenditur charitatis. Quia vero Jesus cum Discipulis suis ad has Nuptias in Chana Galileae, ubi Mater ejus erat, legitur invitatus, idcirco rationabiliter institutum, ut effigies Jesu Christi a Beati Petri Basilica per eisdem Canonicos ad dictum Hospitali, ubi memoria Beatissimae Matris ejus recolitur, intra capsam ex auro, & argento, & lapidibus pretiosis ad hoc specialiter fabricatam venerabiliter deportetur, fidelibus Populis, qui ad has Nuptias celebrandas devote convenierint, desiderabiliter ostendenda. Ut autem nos, qui Domino revelante venerandum aliis aperuimus Sacramentum, eo etiam inspirante imitandum aliis praebeamus exemplum; Concedimus, statuimus, & jubemus, ut pro mille pauperibus extrinsecus adventantibus, & trecentis Personis intus degentibus decem, & septem librae usualis monetae, ut singuli accipiant tres denarios, unum pro pane, alterum pro vino, aliumque pro carne, ab Eleemosynario Summi Pontificis annuatim vobis in perpetuum tribuantur, & Canonicis supradictis, qui praescriptam effigiem Salvatoris processionaliter deportant, singulis duodecim nummi, & carens unius librae, qui deferatur accensus de oblationibus Beati Petri praesentur. Quia vero non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit ex ore Dei; debet huic Stationi Romanus Pontifex cum suis Cardinalibus interesse, ut & Missarum solemnitas ibi celebretur, & exhortatorium faciat de hac celebritate sermonem. Neve fidelis Populus famelicus ab iis Nuptiis revertatur, praeter materiale, & doctrinale spirituale quoque sibi cibum impendat remissionem unius anni de injunctis sibi poenitentiae indulgendo. Monemus igitur, & obsecramus Successores nostros per Jesum Christum, qui venturus est judicare vivos, & mortuos; ut hanc institutionem, quae ipso teste de pietatis fonte processit, faciant inviolabiliter observari, sub obestatione divini Judicii prohibentes, ut nulli omnino hominum liceat paginam nostrae concessionis, Constitutionis, & iussionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem

Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Signiae tertio nonas Julii Pontificatus Nostri Anno Septimo.

L X V.

Animadversio contra illos, qui falsas praefertentes Reliquias, & litteras, nomine Sancti Antonij eleemosynas dolose a Fidelibus extorquent.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis aliis Ecclesiarum Praelatis ad quos litterae istae pervenerint salutem, & Apostolicam benedictionem.

GRave gerimus, & indignum quod, sicut nobis relatum est, multoties a multis, imo, sicut jam pene universalis Ecclesia non ignorat, praetextu simulatae Religionis, quin potius damnandae cupiditatis obtentu, quidam nomine Sancti Antonij quasdam Regionem percurrunt, qui mendicantes ad opus Pauperum eleemosynas, seu verius ad luxum proprium extorquentes praevicando graviter quod oblata suscipiunt, sed gravius offendendo per causas, quibus simplices ad offerendum inducunt, dum falsa confingendo miracula, & ignota ossa pro Sanctis Reliquiis ostendendo cum falsis literis non solummodo Magnatum, & Regum; verum etiam Apostolicis, & aliorum Ecclesiae Praelatorum sese in stratis publicis obiciunt Peregrinis, & locum in quo Sanctum Antonium asserunt requiescere inaccessibilem pro latronum insidiis esse dicentes, praeripiunt oblationes eorum, quos deceptoriam suffragiorum, & orationum promissione solantur. Saepo vero mensam linteo coopertam exponunt, & impositis super ea luridis manibus, seu pedibus crematorum ad offerendum in ea, tamquam in aliqua venerabili devotione credulorum alliciunt, misericordias Dei multas ex hoc ipso testantes, quod consumpti non sunt, & patientiam ejus magnam esse probantes, quod de crematis hujusmodi divina illudendo virtuti ipsi ultionis ejus divino Judicio non cremaentur, ut de aliis abominationibus taceatur, quas circa praescriptam materiam committere referuntur. Quia igitur abusionis tanta flagitium, & tantorum flagitiorum abusum nec volumus, nec debemus ulterius sustinere; Universitati vestrae per Apostolica scripta mandamus, & districtae praecipimus, quatenus per Parochias vestras denunciare solemniter procuretis, ne quae foribus hujusmodi, qui proponunt talia, vel ostendunt, vel impertiantur auditum, vel beneficium largiantur, quin potius eos sicut fures, & deceptores sacrilegos, & blasphemos confundant, & humilient universi. Provisio prudenter, ne dum viri sic pestiferi repelluntur, veris quaestoribus pietatis viscera pracludatur. Quia sic volumus eis auditum, vel beneficium denegari, ne viris misericordiae fidelium eleemosynas ad opus Pauperum Beati Antonij cum humilitate, ac veritate petentibus, pius favor, & charitativa pro-

Dat. die 4. Julii 1223. Pont. An. VII.

Ibidem.

Fraudes hujusmodi reliquias adportantium.

De his arcedis monendis gentes.

Dat. die 14. Julii 1223. Pont. An. VII.

Ex Cod. Biblioth. Calberina editit Baluzius circa finem lib. XVI. Epistol. Innocent. III.

Exordium.

Abusus in Romaniam investis res Ecclesie uli Principum applicandi.

Gaulehous ea propter excommunicatus respicit.

propter hoc subsidia subtrahantur. Ea vero, quae nomine Beati Antonij noveritis esse collata, consignari ejus Ecclesiae, prout convenit, faciatis, Contradiutores per Censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescentes. Datum Signiae secundo Idus Julii Pontificatus Nostri Anno Septimo.

L X V I.

Approbatio Compositionis initae inter N. V. Gaufridum de Villa Arduini Principem, Achajae, & Clericos, ac Capitula Ecclesiarum ejusdem Principatus.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filiis Capitulis eorumdem in Terra Nobilis Viri Gaufridi de Villa Arduini Principis Achajae citra passum Megarae Corinthiensis constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem.

Sedis Apostolicae circumspectio constituta super gentes & regna, ut evellat & destruat, edificet atque plantet, ubique retinens moderamen, interdum rigore, interdum mansuetudine utitur, interdum consideratis circumstantiis temporum & locorum, medium faciens ex utroque, aspera in vias planas & prava dirigit in directa & lite confusionis implicita explicans & dirimens, litem ipsam ad certas imaginem & rectitudinis normam provida distinctione reducit, ut quae sunt Caesaris Caesari, & quae sunt Dei Deo congrua dispensatione reddantur. Sane cum ex Principum Imperii Romaniae insolentia confutanda, hujusmodi confusionis inoleverit corruptela, ut nunc iidem bona conferrent Ecclesiae, & nunc ea ipsis auferrent profue libito voluntatis, & collata praecipue Abbatibus juxta beneplacitum suum propriis usibus applicarent, ac Graeci Praelati receptis muneribus indifferenter quoslibet ad Sacerdotium promoverent, & dilectus filius Nobilis Vir G. de Villa Arduini Princeps Achajae in his hujusmodi corruptelae Abbatibus & possessionibus Ecclesiasticas in suis manibus retinens, & fructus earum propriis usibus applicans, & quibus volebat pro libito tribuens, Papates tamquam rusticos retineret, quia monitus ab abolenda corruptela praedicta nolebat desistere, ipsum contingit excommunicationis laqueo innodari; sed tactus ab eo qui tangit montes & fumigant, se mandatis Ecclesiae obtulit saniori usus consilio pariturum. Et quia humiliter redeuntibus non est Ecclesiae aditus pracludendus, juxta formam Ecclesiae intra castra ipsius obtinuit per humilitatem reduci, a quibus ejectus fuerat per contumaciam & contemptum. Nos ergo non minus ipsius Principis salutem, quam Ecclesiarum utilitatem providere volentes, sibi praecipimus, ut vel resignationem Ravenicam auctoritate Sedis Apostolicae ampliatam reciperet, vel pacem, quam Ecclesiastici inierunt, Constantino-politani Barones, qui erga Romanam Ecclesiam majorem devotionem habentes in scri-

tiis defensionis Imperii potius sunt gravati. Verum licet resignationem praedictam, quae gravior videbatur, dictus Princeps se dixerit recepisse, quia tamen eam nullatenus effectui mancipavit, sed vobiscum compositionem inuit valde illicitam & penitus inhonestam, nos de ipsius salute solliciti, ipsumque de confusione consilii Achitofel volentes erigere, & ad devotionem, Ecclesiae revocare, duximus concedendum, ut per Venerabilem Fratrem Pelagium Albanensem Episcopum, & dilectos filios nostros Thomam Tituli Sanctae Sabinae, & Joannem Tituli Sanctae Praxedis Presbyteros Cardinales cum dilectis filiis Clericis Ecclesiarum vestrarum, apud Sedem Apostolicam existentibus, necnon P. de Altomagno milite, ac Nuntio Principis memorati, inter Principem ipsum ac Clericos memoratos pax tractaretur honesta, & eisdem Episcopo & Cardinalibus mediantibus, post tractatum diutius habitum, in pacem hujusmodi convenerant, ampliata resignatione Ravenicam de assensu vestro, deducta terra nobilis Viri Oddonis de Roccha Domini Athenarum taliter moderata, ut videlicet omnes Ecclesiae vestrae, omnes possessiones suas, quas obtinent in praesenti, vel habuisse aliquando dignoscuntur a tempore Coronationis Alexii Bambacoratii ab omni exactione, ac jurisdictione liberis habeant Laicali, salvis iustis, & debitis acrofticis secundum moderationem inferius adnotatam, non obstantibus compositionibus si quae reperiantur factae perpetuo, ne illis super quibus non apparent aliqua instrumenta nisi a vobis, & subditis vestris eorum aliqua merito acceptentur; ita tamen quod super possessionibus quas in praesenti egiem tenent Ecclesiae, nulla eis prorsus a quoquam quaestio moveatur. In Casali vero XXV. & ultra usque ad LXX. Lares habenti duo erunt Papates cum uxoribus, filiis, & familiaribus suis, nisi forte filii manserint extra domos paternas sub Ecclesiarum Dominio a Laicali jurisdictione omnino liberi & immunes. Qui libet vero Papas unum ennicarium in scatia sua liberum habeat, si illum nunc habet vel habuerit a tempore supradicto. Quod si larium numerus septuagenarius excefferit, in Casali quatuor Papates erunt in illo liberi & immunes cum singulis ennicariis, sicut superius est expressum. Quod si ultra centenarium & vigesimum quintum excefferit numerus Papatum excreset in sextum. Et sic deinceps Papates addentur cum libertate praescripta. At si Casalis XXV. Lares non habeat, de vicinioribus Casalibus seu locis tot adjuvantur eidem, quod praefatus XXV. numerus impleatur; sic erunt duo Papates in illo praescripta libertate gaudentes. Caeterum reliqui rurales Papates cuncta servitia & auxilia consueta & praestita hactenus Laicis exhibebunt; eo tamen salvo, quod ipsum Dominus temporalis & sui in personas eorum manus mittere non audebunt, nec permittent, quod in terra contra Latinaorum Clericorum celebretur voluntatem. Papates vero seu Clerici Graeci Ecclesiarum Cathedralium, viventes a tempore, quo mandatum Apostolicum emanavit, ad quod resignationem Ravenicam dictus Princeps dicitur recepisse, erunt omnino liberi, ut de aliis superius est expressum. Sed & circa reliquos Papates Civitatum illud

De mandato PP. conventionem inuit cum Ecclesiasticis.

Conventioni Articuli.

idem servetur quod est de ruralibus ordinatum. Prælati quoque de Laicorum hominibus contra voluntatem ipsorum tam in Ecclesiis Cathedralibus, quam in aliis Civitatibus, seu Casalium de cætero aliquem non instituent, nec ad ordines promovebunt ultra Papatum numerum, prætaxatum. Sed & Papates a jurisdictione liberi Laicorum debitum, & antiquum acrosticum, si quod debent pro terris, quas nunc tenent, ex illis, quas a prædicto tempore tenuerunt, Laicis sine difficultate persolvent. Sæpeditus vero Princeps & Latini sibi subiecti decimas integre solvent, & facient a Græcis sibi subditis, & non rebellantibus simili modo persolvi. Porro vos eidem Principi, & suis Ecclesiarum Thesauros, & alia mobilia vestra necnon & injurias irrogatas, præter personales, remittitis omnino. Verumtamen de personalibus fructibusque perceptis & damnis datis tempore, quo Princeps ipse fuit a dilecto filio nostro Joanne Tituli Sanctæ Præcedis Presbytero Cardinale, nunc Apostolicæ Sedis Legato excommunicationis sententia innodatus, necnon de perceptis fructibus ex possessionibus & bonis Ecclesiasticis & damnis illatis a tempore, quo mandatum emanavit prædictum, Princeps ipse ac sui vobis competentem satisfactionem impendent, & dimittent vobis, si in aliquo reputant se offensus, ac in recompensationem omnium prædictorum vestris Cathedralibus Ecclesiis, deducta Argolicensi Ecclesia pro parte Nobilis memorati, mille Hyperperorum annuum redditum assignare curabunt; ita quod cuilibet Cathedrali Ecclesiæ fors, quæ ipsam contingit, videlicet centum septuaginta Ecclesiæ Patracensis, Corinthiensis totidem, necnon centum quinquaginta Lacadamonensis & Amiclenis Ecclesiis, Coronensis quoque centum quinquaginta, & totidem Mothonsis, necnon Olenensis Ecclesiæ totidem; & Argolicensi Ecclesiæ sexaginta octo certo loco & congruo in ejus Diocesi assignentur, nisi forte eadem Ecclesia in Acrostico teneatur, quod pro quantitate ipsius eadem sibi reputabit in sortem; si quid ex ipsa defuerit, loco idoneo de aliis suppleturi. Quod si sæpeditus Princeps ad sui ab Ecclesiis Acrosticum duxerit exigendum, de ipso & quantitate ipsius, nisi jam sit remissum, erit prius veritas inquirenda. Et cum constiterit de illo, & quantitate ipsius, inquiri debet nihilominus, utrum possessiones, & bona pro quibus illud debetur Acrosticum, deteriorata sint propter malitiam temporis seu etiam imminuta, & juxta quantitatem deteriorationis vel diminutionis illorum Acrosticum pro illis debitum minuat; reliquis in suo robore remanentibus in prædicta resignatione Ravenicæ ac prædicto mandato Apostolico comprehensis, necnon & privilegio, quod super Ecclesiarum & Clericorum libertatibus voluntarie Princeps ipse concessit. Ipse quoque, ac sui & illi, quibus de novo terra dabitur vel baliva, pacem præscriptam servare bona fide jurabunt, ac contra ipsam penitus non venire. Quod si eidem Principi vel suis quisquam subiectus contravenire præsumpserit, & ob hoc laqueo excommunicationis ligatus super eo non satisfecerit infra annum, dictus Princeps vel ille, cui noscitur immediate subesse, compellet ad satisfactionem competen-

tem & debitam exhibendam, quam tamquam excommunicatum ipse & sui in omnibus evitabunt, præterquam in perceptione servitii, quod sibi vel illis exhibere tenetur. Cum igitur vos ex parte una necnon & memoratus Princeps ac sui ex altera præscriptam pacem sponte duxeritis acceptandam, & tam ex parte vestra, quam sua fuerit nobis humiliter supplicatum, ut eandem dignemur Apostolico munimine corroborare, nos vestris & ipsius precibus inclinati, ne negotium possit iterato in labyrinthum confusionis immergi, pacem ipsam sive concordiam prædictis Episcopo & Cardinalibus mediantibus auctoritate nostra provide factam, & ultro receptam, gratam & ratam habentes auctoritate Apostolica confirmamus & præcipimus firmiter observari. Ad majorem autem evidentiam sæpeditam resignationem Ravenicæ, prout exinde confecto authentico continetur, huic nostræ paginæ de verbo ad verbum fecimus adnotari.

In Nomine Domini. Amen.

Ad honorem Dei & Sanctæ Matris Ecclesiæ & Domini Papæ Innocentii III.

Hoc est pactum, sive conventio super universis Ecclesiis positis, sive sitis, vel fundatis in Thessalonica usque Corinthum, quod intervenit inter Dominum Thomam Dei gratia Constantinopolitanæ Ecclesiæ Patriarcham & Archiepiscopos Atheniensem, Larisensem, Neopatriensem, & Episcopos infra ponendos, & Barones inferius propriis nominibus declarandos. Renuntiaverunt quidem Domini Nameus Roffredus Comes tabulus Regni Thessalonici, Otto de Roccha Dominus Athenarum, Guido Marchio, Ravanus Dominus Insulæ Nigripontis, Raynerius de Traval, Albertinus de Canofa, Thomas de Stromomort, Comes Bertuldu, Nicolaus de Sancto Omer, Guillelmus de Blanel, Guillelmus de Arfa pro se & hominibus suis & fidelibus & Vassallis, in manibus supradicti Domini Patriarche recipientis pro Ecclesia nomine Domini Papæ & suo & Archiepiscoporum & Episcoporum infra dictos terminos positorum & Ecclesiarum cunctarum, omnes Ecclesias & Monasteria, possessiones, redditus, mobilia & immobilia bona, & universa jura Ecclesiæ Dei, volentes & firmiter promittentes dictas Ecclesias & Monasteria cum omnibus rebus suis habitis & habendis, & personas in eis positas & ponendas, & Claustra Ecclesiarum & servientes & servos & ancillas & homines & universa suppellectilia & bona libera & absoluta per se successoresque suos, homines, milites, Vassallos, fideles, servientes & servos in perpetuum permanere ab omnibus angariis & parangariis, taliis, servitiis, & servitiis universis, excepto Acrostico tantum, quod eis debent cuncti sive Latini sive Græci, tam in dignitatibus, quam in minoribus officiis & ordinibus constituti propter terras, quas tenent ab ipsis, si quas tenent vel tenuerunt, quod tempore captivitas Civitatis Regiæ Constantinopolitanæ solvebatur a Græcis, & nihil aliud debent, & nihil aliud præfati Barones per se, successores suos, Vassallos, homines, fideles, ser-

Eam confirmat Pontifex.

Instrumentum resignationis factæ a Guillelmo Principe.

vien-

vientes & servos, sibi in prædictis Ecclesiis sive Monasteriis vendicare, nihilque in posterum, usurpare, sed si qui ex prædictis Clericis tam Prælati, quam cæteris Ecclesiis, vel Monasteria destruere voluerint, debent quantum eis licuerit repugnare decenter, & turbare ne compleant quod nequiter conceperunt. Si qui vero fuerint de Clericis Latinis, vel Græcis, sive Monachis, Papatibus, vel Calogeris, in dignitatibus vel minoribus ordinibus, vel officiis constituti, qui dictorum Baronum terras detineant, & laborent, & Acrosticum solvere noluerint termino inter eos Statuto, nisi solverint quod tenentur, potestatem habeant nominati Barones accipiendi de bonis eorum tantum, quod eorum debitum & nihil amplius persolvatur; sed in cunctis absoluti & liberi, quantum ad personas & res ipsorum & Ecclesiarum, que superabundant debitum, perpetuo in posterum perseverent. Haeredes quoque, sive filios Clericorum, sive Papatum, & uxores eorum non capiant, vel detineant, vel faciant detineri, vel capi, quamdiu ad mobilia eorum suas poterint extendere manus, sive de eorum mobilibus eis poterit super debiti quantitate satisfieri competenter: filii quoque Laicorum Græcorum, sive Clericorum seu Papatum in Baronum servitio juxta morem solitum perseverent, nisi per Archiepiscopos, vel Episcopos, vel de eorum licentia fuerint ordinati. Post ordinationem vero eodem privilegio gaudeant, quo fruuntur Clerici in obedientia Romanæ Ecclesiæ constituti. Si qui vero Papatum, vel Monachorum Græcorum Baronum detinuerint, & laboraverint terras, que ad Ecclesiarum vel Monasteriorum non pertineant jura, eodem modo prædictis respondeant Dominis, quo fecerint Laici, qui eorum terras detinent & laborant. Alioquin si præfati Barones contra jam dicta venerint vel aliquid præmissorum, post admonitionem per suos excommunicentur Prælatos, & tamdiu in excommunicatione persistant, quamdiu de damnis & injuriis canonice satisfecerint irrogatis. Ut autem præmissis si des plenior habeatur de voluntate, & consensu & auctoritate Dominorum Thomæ Patriarchæ, & Imperatoris Henrici Constantinopolitanæ & Archiepiscoporum, & omnium Baronum in præfenti chartula positorum appensa sigilla consistunt. Salvis in omnibus Domini Papæ auctoritate, reverentia, & honore; Acta sunt hæc apud Ravenicam anno Domini MCCX. indictione XIII. præsentibus Archiepiscopis & Episcopis & Electis & Clericis & Militibus, videlicet Heraclienfis, Atheniensis, Larisensis, Neopatriensis, Archiepiscopis, Avallonenfis, Fermo-pilenfis, Davalienfis, Zaratorienfis, Castorienfis, Sidonienfis, Episcopis, Nazariensis Citrenfis electis, de quorum consensu & voluntate & auctoritate sunt præmissa peracta, & præsentibus Cantore Leonardo, Jacobo Presbytero, Henrico, Magistro Bonifacio Canonico Ecclesiæ Sanctæ Sophiæ de Constantinopoli, & Priore Cruciferorum Bononiæ, Archidiacono Thebano, Decano Davalienfis, Domino Arduino & Arnuldo Capellanis Imperatoris præfati, & præsentibus Guiffredo Marefcalco totius Imperii Romanicæ, & Rolandino de Canofa, & Raynerio de Guim-bulla, & Guillelmo de Sarz, & Bonuz de Sancto Sepulchro, & Gerardino de Gummula, & Ja-

cobo de Alesio, & Hugone de Settenguen, Al-buin de Planges, & Philippo de Mombis & aliis pluribus. Hæc autem completa sunt mensis Maji die secundo intrante.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & jussionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Signix secundo nonas Septembris Pontificatus nostri anno octavo.

Clausula.

Dat. die 4. Septem. 1223. Pon. An. VII.

LXVII.

Approbatio Regulæ & Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei, Dilectis filiis Fratri Francisco, & aliis Fratribus de Ordine Fratrum Minorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Solet annuere Sedes Apostolica piis votis, & honestis petentium desideriis favorem benevolum impartiri. Ea propter dilecti in Domino filii vestris piis precibus inclinati, Ordinis vestri regulam a bonæ memoriæ Innocentio Papa prædecessore nostro approbatam, annotatam præsentibus, auctoritate vobis Apostolica confirmamus, & præfatis scripti patrocinio communimus. Quæ talis est.

Exordium.

Approbat d. Regula.

In Nomine Domini.

Incipit Regula, & Vita Fratrum Minorum.

C A P. I.

Regula & Vita Fratrum Minorum hæc est, scilicet Domini Nostri Jesu Christi Sanctum Evangelium observare, vivendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Frater Franciscus promittit obedientiam, & reverentiam Domino Papæ Honorio, ac Successoribus ejus canonice intrantibus, & Ecclesiæ Romanæ. Et alii Fratres teneantur Fratri Francisco, & ejus successoribus obedire.

C A P. II.

Si qui voluerint hanc vitam accipere, & venerint ad Fratres nostros, mittant eos ad suos Ministros Provinciales, quibus solummodo & non aliis, Fratres recipendi licentia concedatur. Ministri vero diligenter examinent eos de Fide Catholica, & Ecclesiasticis Sacramentis. Etsi hæc omnia credant, & velint ea fideliter confiteri, & usque in finem firmiter observare, & uxores non habeant, vel si habent, & Monasterium jam intraverint, uxores, vel licentiam eis dederint, auctoritate Dicecesani Episcopi voto continentie jam emisso, & illius sint.

De recipendi in Ordine.

C A P. IV.

Prohibetur Fratibus sollicitudo de bonis Novitiorum.

Habitus Novitiorum.

Professus retrocedere nequaquam possit.

Habitus Professorum.

Non despiciantur divites.

De divino officio, & jejuniis, & quomodo Fratres ire debeant per mundum.

Quo itinere servanda.

sint atatis uxores, quod non possit de eis oriri suspicio, dicant illis verbum Sancti Evangelii, quod vadant, & vendant omnia sua bona, & ea studeant pauperibus erogare. Quod si facere non poterint, sufficit eis bona voluntas. Et caveant Fratres, & eorum Ministri ne solliciti sint de rebus suis temporalibus, ut libere faciant de rebus suis quicquid Dominus inspiraverit eis. Si tamen consilium requiratur, licentiam habeant Ministri, mittendi eos ad aliquos Deum timentes, quorum consilio bona sua pauperibus erogentur. Postea concedant eis annos probationis, videlicet duas tunicas sine capucio, & cingulum, & brachias, & caparionem usque ad cingulum, nisi eisdem Ministris aliud secundum Deum aliquando videatur. Finito vero anno probationis, recipiantur ad obedientiam; promittentes vitam istam, & Regulam semper observare. Et nullo modo licebit eis de ista Religione exire juxta mandatum Domini Papae. Quia secundum Sanctum Evangelium nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro aptus est Regno Dei. Et qui jam promiserunt obedientiam, habeant unam tunicam cum capucio, & aliam sine capucio, qui voluerint habere. Et qui necessitate coguntur, possint portare calciamenta. Et Fratres omnes vestimentis visibus induantur, & possint ea repeti de sacris, & aliis petiis cum Benedictione Dei. Quos moneo, & exhortor, ne despiciant, neque judicent homines; quos mollibus viderint vestimentis, & coloratis indutos, uti cibis, & potibus delicatis; sed magis unumquodque judicet, & despiciat semetipsum.

C A P. III.

Clerici faciant Divinum Officium secundum ordinem Sanctae Romanae Ecclesiae, excepto psalterio, ex quo habere poterunt Breviaria. Laici vero dicant viginti quatuor Pater Noster pro Matutino, pro Laudibus quinque, pro Prima, Tertia, Sexta, Nona, pro qualibet istarum septem, pro Vesperis autem duodecim, pro Completorio septem, & orent pro Defunctis. Et jejunent a festo omnium Sanctorum, usque ad Nativitatem Domini. Sanctam vero Quadragesimam, quae incipit ab Epiphania Domini usque ad continuos quadraginta dies, quam Dominus suo Sancto Jejunio consecravit, qui voluntarie eam jejunant, benedicti sint a Domino, & qui nolunt, non sunt adstricti, sed aliam usque ad Resurrectionem Domini jejunent. Aliis autem temporibus non teneantur Fratres nisi feria sexta jejunare; tempore vero manifeste necessitatis non teneantur Fratres jejunio corporali. Consulo vero, moneo, & exhortor Fratres meos in Domino Jesu Christo, ut quando vadunt per mundum, non litigent, neque contendant verbis, nec alios judicent. Sed sint mites, pacifici, & modesti, mansueti, & humiles, honeste loquentes omnibus sicut decet. Et non debeant equitare, nisi manifesta necessitate, vel infirmitate cogantur. In quamcumque domum intraverint, primum dicant, Pax huic domui. Et secundum Sanctum Evangelium de omnibus cibis qui apponuntur eis liceat manducare.

Præcipio firmiter Fratibus universis, ut nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant, per se vel per interpositam personam. Tamen pro necessitatibus infirmorum, & aliis Fratibus induendis, per amicos spirituales, Ministri tantum, & Custodes, sollicitam curam gerant secundum loca, & tempora, & frigidam regionem, sicut necessitati viderint expedire. Eo semper salvo, ut, sicut dictum est, denarios vel pecuniam non recipiant.

C A P. V.

Fratres illi, quibus gratiam dedit Dominus laborandi, laborem fideliter & devote, ita quod excluso ocio animae inimico, Sanctae orationis & devotionis spiritum non extinguant, cui debent cetera temporalia deervire. De mercede vero laboris, pro se & suis Fratibus necessaria corporis recipiant, praeter denarios, vel pecuniam, & hoc humiliter, sicut decet Servos Dei, & paupertatis Sanctissime Sectatores.

C A P. VI.

Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, sed tantquam peregrini, & advena in hoc saeculo, in paupertate & humilitate domino famulantes, vadant pro elemosyna confidenter. Nec oportet eos verecundari, quia Dominus pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo. Hec est illa celsitudo altissime paupertatis, quae vos carissimos Fratres meos, here les & Reges Regni Coelorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimavit. Hec sit portio vestra, quae perducit in terram viventium, cui dilectissimi Fratres totaliter inhaerentes, nihil aliud pro nomine Domini Nostri Jesu Christi in perpetuum sub Coelo habere velitis. Et ubicumque sunt, & se invenerint Fratres, ostendant se domesticos invicem inter se, & secure manifestet unus alteri necessitatem suam. Quia si mater diligit & nutrit filium suum carnalem, quanto diligentius quis debet diligere, & nutrire Fratrem suum spirituale? Et si quis eorum in infirmitate ceciderit, alii Fratres debent ei servire, sicut vellent sibi serviri.

C A P. VII.

Si qui Fratrum instigante inimico mortaliter peccaverint, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter Fratres, ut recurratur ad Ministros Provinciales, teneantur praedicti Fratres ad eos recurrere quam citius poterunt sine mora. Ipsi vero Ministri si Presbyteri sunt, cum misericordia injungant illis poenitentiam. Si vero Presbyteri non sunt, injungi faciant per alios Sacerdotes Ordinis, sicut eis secundum Deum melius videbitur expedire. Et cavere debent, ne irascantur, & conturbentur propter peccatum alicujus, quia ira, & conturbatio, in se & in aliis impediunt charitatem.

CAP.

Quod Fratres non recipiant Pecuniam.

De modo laborandi.

Quid pro labore recipiendum.

Quod nihil sibi approprient Fratres & de elemosyna petenda, & de Fratibus infirmis.

De poenitentia peccantibus imponenda.

C A P. VIII.

De electione Generalis Ministri.

In episcopio Ministerio deponendus.

Predicatores cum beneplacito Episcopi praedicent.

De admonitione, & correctione Fratrum.

Non curandum nimium de literis.

Universi Fratres unum de Fratibus istius Religionis teneantur semper habere generalem Ministrum, & servum totius Fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire. Quo decedente electio successoris fiat a Ministris Provincialibus, & Custodibus in Capitulo Pentecostes, in quo Provinciales Ministri teneantur semper simul convenire, ubi cumque a generali Ministro fuerit constitutum. Et hoc semel in tribus annis, vel ad alium terminum majorem, vel minorem, sicut a praedicto Ministro fuerit ordinatum. Et si aliquo tempore appareret universitati Ministrorum Provincialium, & Custodum, praedictum Ministrum non esse sufficientem ad servitium, & communem utilitatem Fratrum, teneantur praedicti Fratres quibus electio data est, in nomine Domini alium sibi eligere in Custodem. Post capitulum vero Pentecostes Ministri, & Custodes possint, si voluerint & eis expedire videbitur, eodem anno in suis Custodiis semel Fratres suos ad capitulum convocare.

IX.

Fratres non praedicent in Episcopatu alicujus Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradicendum. Et nullus Fratrum populo penitus audeat praedicare; nisi a Ministro generali hujus Fraternitatis fuerit examinatus, & approbatus, & ab eo officium praedicationis sibi concessum. Moneo quoque, & eosdem Fratres, ut in praedicatione quam faciunt, sint examinata, & casta eorum eloquia, ad utilitatem & edificationem populi, annunciando eis vitia, & virtutes, poenam, & gloriam, cum brevitate sermonis, quia verbum abbreviatum fecit Dominus super terram.

C A P. X.

Fratres, qui sunt Ministri & servi aliorum Fratrum, visitent, & moneant Fratres suos, & humiliter & caritative corrigant eos, non precipientes eis aliquid, quod sit contra animam suam, & regulam nostram. Fratres vero, qui sunt subditi, recordentur quod propter Deum abnegaverunt proprias voluntates. Unde firmiter praecipio eis, ut obediant suis Ministris, in omnibus, quae promiserunt Domino observare, & non sint contraria animae, & regulae nostrae. Et ubicumque sunt Fratres, qui scirent & cognoscerent se non posse regulam spiritualiter observare, ad suos Ministros debeant, & possint recurrere. Ministri vero caritative, & benigne eos recipiant, & tantam familiaritatem habeant circa ipsos, ut dicere possint eis, & facere sicut Domini servis suis; nam ita debet esse, quod Ministri sint servi omnium Fratrum. Moneo quoque, & exhortor in Domino Jesu Christo, ut caveant Fratres ab omni superbia, vanagloria, invidia, avaritia, cura, & sollicitudine hujus saeculi, detractione, & murmuratione. Et non curent nescientes litteras discere, sed attendant, quod super omnia desiderare debent habere spiritum Domini, & sanctam ejus

operationem, orare semper ad Deum puro corde, & habere humilitatem, patientiam in persecutione, & in infirmitate, & diligere eos, qui nos persequuntur, reprehendunt, & arguunt, quia dicit Dominus, Diligite inimicos vestros, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos; Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est Regnum Coelorum, qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

C A P. XI.

Præcipio firmiter Fratibus universis ne habeant suspecta consortia, vel consilia mulierum. Et ne ingrediantur Monasteria Monachorum, praeter illos quibus a Sede Apostolica concessa est licentia specialis. Nec fiant compadres virorum, vel mulierum, ne hac occasione, inter Fratres, vel de Fratibus scandalum oriatur.

C A P. XII.

Quicumque Fratrum divina inspiratione voluerint ire inter Saragenos, & alios Infideles, petant inde licentiam a suis Ministris provincialibus. Ministri vero nullis eundi licentiam tribuant, nisi eis quos viderint idoneos ad admittendum.

Ad haec, per obedientiam injungo Ministris, ut petant a Domino Papa unum de Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, qui sit gubernator, & protector, & corrector illius Fraternitatis, ut semper subditi, & subiecti pedibus ejusdem Sanctae Ecclesiae stabiles in Fide Catholica paupertatem, & humilitatem, & Sanctum Evangelium Domini Nostri Jesu Christi, quod firmiter promissimus, observemus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem &c.

Datum Laterani tertio Kalendas Decembris Pontificatus nostri anno octavo.

Sequitur hic Testamentum B. Francisci.

§.1. Dominus dedit mihi fratri Francisco ita incipere facere poenitentiam, quia cum essem in peccatis, nimis mihi videbatur, amarum videre leprosum; sed ipse Dominus conduxit me inter ipsos, & fecit misericordiam cum ipsis; & recedente me ab ipsis, id quod videbatur mihi amarum, conversum fuit mihi in dulcedinem animae & corporis. Et postea parum steti, & exivi de saeculo.

§.2. Et Dominus dedit mihi talem fidem in Ecclesiis, ut ita simpliciter adorarem, & dicerem. Adoramus te Sanctissime Domine Jesu Christe, & ad omnes Ecclesias tuas, quae sunt in toto mundo, & benedicimus tibi, quia per Sanctam Crucem tuam redemisti mundum.

§.3. Postea dedit mihi Dominus, & dat tantam fidem in Sacerdotibus, qui vivunt secundum formam Sanctae Romanae Ecclesiae propter Ordinem ipsorum, quod si facerent mihi persecutionem, volo recurrere ad ipsos. Et si haberem tantam sapientiam quantum Salomon habuit,

Quod Fratres non ingrediantur Monasteria.

Idoneis concedenda licentia eundi in terras Infidelium.

Clausula.

Dat. die 29. Novem. 1223. Pon. An. VIII.

S. Francisci Conversionis initium.

Modus Orandi.

Reverentia erga Clericos.

buit, & invenirem pauperulos Sacerdotes hujus seculi in Ecclesiis in quibus morantur, nolo predicare ultra voluntatem ipsorum. Et ipsos, & omnes alios volo timere, amare, & honorare sicut meos Dominos, & nolo in ipsos considerare peccatum, quia filium Dei discerno in eis, & Domini mei sunt, & propter hoc facio, quia nihil video corporaliter in hoc seculo de ipso Altissimo Filio Dei, nisi Sanctissimum Corpus, & Sanctissimum Sanguinem suum quem ipsi recipiunt, & ipsi soli aliis administrant.

Et erga My. Petia divina.

§.4. Et hæc Sanctissima Mystra super omnia volo honorare, & venerari, & in locis preciosis collocare.

§.5. Sanctissima nomina & verba ipsius, ubicumque invenero in locis illiis, volo colligere, & rogo quod colligantur, & in locis honestis collocentur.

§.6. Necnon omnes Theologos, qui ministrant nobis verba divina, debemus honorare, & venerari, sicut qui ministrant nobis spiritum & vitam.

Vita secundum Evangelium.

§.7. Et postquam dedit mihi Dominus de fratribus, nemo ostendebat mihi quid deberem facere, sed ipse Dominus revelavit mihi, quod deberem vivere secundum formam sancti Evangelii, & ego paucis verbis & simplicibus feci scribi.

§.8. Et Dominus Papa confirmavit mihi. Et illi, qui veniebant ad recipiendum vitam istam, omnia quæ habere poterant, dabant pauperibus. Et eramus contenti tunica una, intus, & toris reperiata, qui volebant, & cingulo, & brachiis.

§.9. Officium dicebamus nos Clerici secundum alios Clericos, Laici dicebant Pater noster, & satis libenter manebamus in Ecclesiis, & eramus idiotæ, & subditi omnes.

Fratri vultu otiositate.

§.10. Et ego manibus meis laborabam, & volo laborare, & omnes alii fratres mei firmiter volo quod laborent de laborio quod pertinet ad honestatem. Et qui nesciunt discant, non propter cupiditatem recipiendi precium laboris, sed propter bonum exemplum, & ad repellendam otiositatem.

§.11. Et quando non daretur nobis precium laboris, recurramus ad mensam Domini, petendo elemosynas hospitalium.

Servari paupertatem a dilectis.

§.12. Salutationem mihi Dominus revelavit, ut diceremus, Dominus det tibi pacem.

§.13. Caveant sibi Fratres, ut Ecclesias & habitacula, quæ pro ipsis construuntur, penitus non recipiant, nisi essent sicut decet sanctam paupertatem, quam in Regula promissimus observare, semper ibi habitantes sicut peregrini, & advenæ.

§.14. Præcipio firmiter per obedientiam fratribus universis, quod ubicumque sunt, non audeant petere aliquam literam in Curia Romana, per se, vel per interpositam personam, neque pro Ecclesia, neque pro aliquo loco, neque sub spe prædicationis, neque pro persecutione suorum corporum; sed ubicumque non fuerint recepti, fugiant in aliam terram ad faciendam poenitentiam cum benedictione Dei.

Commendat obedientiam erga Prælatos.

§.15. Et firmiter volo obedire Ministro generali hujus fraternitatis, & illi Guardiano quem sibi placuerit mihi dare, Et ita volo esse captus in manibus ejus, ut non possim ire, vel facere

contra voluntatem suam, quia Dominus meus est.

§.16. Et quamvis sim simplex & infirmus, tamen volo semper habere Clericum, qui mihi faciat officium sicut in Regula continetur. Et omnes alii fratres teneantur per obedientiam obedire Guardianis suis, & facere officium secundum Regulam.

§.17. Et qui inventi essent, quod non facerent officium secundum Regulam, & vellent alio modo variare, aut non essent Catholici, omnes Fratres ubicumque sunt teneantur per obedientiam, quod ubicumque invenerint aliquem ipsorum, proximiori Custodi illius loci, ubi ipsum invenerint, debeant præsentare, & Custos teneatur per obedientiam ipsum custodire fortiter, sicut hominem in vinculis, die, nocteque, ita quod non possit eripi de manibus suis, donec repræsentet eum in manibus sui Ministri. Minister vero teneatur per obedientiam mittere eum, per tales Fratres, qui die, nocteque custodiant eum sicut hominem in vinculis, donec repræsentet eum coram Domino Hostiense, qui est Dominus protector, & corrector istius fraternitatis.

Et observantiam hujus testamenti.

§.18. Et non dicant Fratres, hæc est alia Regula, quia hæc est recordatio, admonitio, & exhortatio, & meum testamentum, quod ego Frater Franciscus parvulus vester facio vobis Fratribus meis benedictis, propter quod, Regulam quam Domino promissimus, catholice observemus.

Observanda Regula sine glossa.

§.19. Et Generalis Minister, & omnes alii Ministri, & Custodes teneantur per obedientiam, in istis verbis non addere, vel minuire; sed hoc scriptum semper habeant juxta Regulam, & in omnibus Capitulis quæ faciunt, quando legunt Regulam, legant & ista verba. Et omnibus Fratribus meis Clericis & Laicis præcipio firmiter per obedientiam, ut non mittant glossas in Regula, nec istis verbis dicendo, ita volunt intelligi, sed sicut dedit mihi Dominus simpliciter & pure, dicere, & scribere Regulam, & ista verba, ita simpliciter & pure sine glossa intelligatis, & cum sancta operatione observetis usque in finem.

§.20. Et quicumque hæc observaverit, in celo repleatur benedictione altissimi Patris celestis, & in terra repleatur benedictione Filii sui, cum Sanctissimo Spiritu Paraclito, & omnibus virtutibus celorum, & omnibus Sanctis.

Et ego Frater Franciscus parvulus vester, & servus, quantumque possum confirmo vobis intus & foris, istam sanctissimam benedictionem. Amen.

LXVIII.

Ex Regest. Vatic. editit Fontanin. Codex Canonice pag. 53.

Sanctorum Confessorum Canonice adscribitur B. Willhelmus Canonicus Regularis Congregationis Sancti Victoris Parisien. & Abbas Roschildensis in Dania.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christianis per Regnum Dacie constitutis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Precium.

Acrosancta Ecclesia divina luce perfusa per Orbem Terrarum longe, lateque radios sue illustrationis emittit, dum in Sanctis suis mirabilis Dominus vitam sanctam eorum, qui seminaverunt in lacrymis, miraculorum virtute confirmat, signisque sequentibus indicat, quod eis splendorem pro meritis tribuit sempiternum, ostendens thesauri sui divitias in vasa misericordiae, justificando prædestinatos, & glorificando justos, quos in gloriam præparavit.

Petio Pontifici facta de B. Willhelmo SS. albo adscribendo.

§.1. Cum ergo jamdudum sanctæ recordationis Willhelmus Abbas Monasterii S. Thomæ, quod dicitur in paraclyto, & quod quodam felici præfatio, hujusmodi videtur sortitum vocabulum ex eventu, cum vere Spiritus Paracliti donum fuerit, quo idem Domini famulus stola beatitudinis est indutus, post mortem cujus dependium fides devota non patitur, domo lutea in celeste habitaculum commutata. Quis esset apparuit, & in præmium meriti præcedentis, quia lumen in tenebris latere non poterat, neque Civitas posita supra Montem abscondi, multis capit coruscare miraculis, ut Sanctus ab omnibus haberetur. Expositis nobis, vite, & conversationis ipsius, & quæ Dominus operabatur per eum, miraculorum insigniis, cum debita fuit a Venerabilibus Fratribus quondam Lundensis Archiepiscopo, & Absolenti, & Scariensi Episcopis, instantia publicatum, ut, quia non erat, quod tanto nunciabatur indicio negligendum, & canonizarem eundem, & Sanctorum annumerari catalogo faceremus.

Inquisitio de ejus vita, & miraculis facta.

§.2. Quia vero aliquando vita sub specie virtutum occulte subintrat, & Angelus Sathanae sepe se in lucis Angelum simulate transformat, de prædicti famuli Domini vita, fama, & miraculis per prædictum quondam Lundensem Archiepiscopum, approbatæ vitæ Virum, timoratum, & justum, cui merito erat super hoc adhibenda fides, ac per Venerabilem Fratrem nostrum R. Rosquildensem Episcopum, & dilectum filium Abbatem de Ervado Cisterciensis Ordinis, inquiri mandavimus diligenter, qui de vita, & fama certi, ac ipsis tam per se, quam per alios, & de miraculis tam per eos, in quibus facta fuerant, quam per Testes fide dignos, juratos, veritate cognita certos nos reddere curaverunt, eis inter alia exponentibus, quod tanta in isto gratia divinæ benedictionis essulsi; ut ejus suffragiis leprosi munderentur, sanentur ægroti, liberentur dæmoniacy, aperiantur lingua mutorum, & quod est mirabilis, jam idem sit plurimum mortuorum almsificus suscitator.

§.3. Gaudeat itaque Mater Ecclesia, quod celestis fabricatur Jerusalem, superni edificii fructu.

Bull. Rom. Tom. III.

stura confurgit, nova in Templo Dei columna erigitur, novumque produxit misericordia Domini florem, quem celestis rore uberius irrigatum mira, & suavi ubertate fructuum fecundavit. Lætari quoque patria vestra debet, & cum jucunditate in laudes affurgere Creatori, quod tanto est exaltata Patrono, talemque apud Deum meruit intercessorem habere per quem nominis sui fama sit celebris, latiusque diffunditur, & per cujus suffragium quo vicinus habitatores sui possunt facilius veniam promereri. Cantet propterea novum Domino canticum Ecclesia Sancti Thomæ de Paraclyto, quæ splendore novi luminis Confessoris ipsius, requiescentis ibidem, pulchra facta est, & apparuit speciosa. Decet etiam matrem Ecclesiam, ab illius laudibus, quem vitæ beatitudine, signisque, ac miraculis beatificum adeo esse constat in gloria non vacare, sed ei potius debitum honorem exolvere, ac votis impendere Sacramenta. Quare nos, quibus licet immeritis a Domino est Ecclesia gubernanda commissa super vita, fama, & miraculis præfati Viri Domini, per dilectum nostrum G. Sancti Theodori Diaconum Cardinalem, qui Legationis officium in partibus illis exercuit, certiores effecti, nos velle videmus quod lateret lucerna sub modio, quæ supra candelabrum esse debet, sicque inutiliter Christi essemus Vicarii, si non faceremus, ut venerarentur fideles, illum, quem Sanctorum splendor Dominus totis, & tantis fulgentem miraculis ineffabili disposuit providentia venerandum, ipsum de fratum nostrorum, & multorum Prælatorum apud Sedem Apostolicam consentium, canonizavimus consilio, & Sanctorum statuimus catalogo adscribendum.

Eum canonizat Honorius.

§.4. Quo circa Universitati vestre per Apostolica scripta mandamus, quatenus scilicet attendentes, quantum terram vestram Dominus honoravit, & speciali quadam prerogativa decoris Regnum Dacie insignivit, dum mundo posito in maligno, & malitia hominum excrecente, Virum sibi exinde Sanctum, qui pro peccatis omnium intercessor fieret, prælegit, vos, in quorum partibus tam Sacri muneris Thesaurus habetur, cum ex hoc tota patria nostra, tamquam sibi peculiaris, ejus sit suffragiis specialius commendata, prænominatum Sanctum Domini Confessorem tota devotione, totoque studio venerari curetis, eum dignis tanto Confessore laudum præconiis extollentes; ita quod ipse devoti sibi populi se gaudeat esse Patronum, & vos ejus mereamini apud Deum intercessionibus adjuvari, docentes alios per exemplum, quantum esse debeat celebris apud illos Confessoris memoria gloriosa, & quidem si diligenter attenditis hunc honorem, gratiarum exsolvetis assiduas largitori bonorum omnium actiones, uti ex impensa Patrie vestre tantæ benedictionis gratia potestis merito, & debetis vos cognoscere debitores.

Cultus illi Danis dandus.

Datum Laterani duodecimo Kalendas Februarii Anno Octavo.

Dat. die 21. Januar. 1224. Pontific. Anno VIII.